

Dkt. David Bauer, Somo la Biblia la Kujifunza kwa Kufata, Hotuba ya 5, Utafiti wa Kitabu Kizima Mahusiano ya Kimuundo

© 2024 David Bauer na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. David Bower katika mafundisho yake kuhusu Ujifunzaji wa Biblia kwa Kufata Neno. Huu ni kipindi cha 5, Mahusiano ya Kimuundo ya Utafiti wa Kitabu Kizima.

Tuko tayari sasa kuzungumzia kipengele kikuu, hasa, cha utafiti wa vitabu, na huo ni muundo.

Kama nilivyosema hapo awali, kuna vipengele viwili vya muundo. Cha kwanza kinahusisha utambuzi wa vitengo vikuu na vitengo vidogo, ambavyo kwa kweli vinahusiana na mwendelezo wa mstari wa kitabu, mgawanyiko wa kitabu katika, bila shaka, vitengo vikuu na vitengo vidogo. Sasa, kuna njia mbili za kutambua vitengo vikuu na vitengo vidogo.

La kwanza ni kutambua mabadiliko makubwa ya msisitizo. Katika kitabu, tuseme, kitabu cha kufikirika, unaposoma, na unaweza kutambua kwamba, tuseme, katika kitabu hiki cha kufikirika katika 1.1 hadi 3.10, una msisitizo mmoja mkuu hapa unaounganisha nyenzo hii pamoja na kuitofautisha na ile inayofuata. Kisha, tena, tunaweza kusema 3.11 hadi 9.50 inaweza kuwa na mabadiliko ya msisitizo ili msisitizo huu mkuu wa kwanza ubadilishwe na wa pili unaounganisha nyenzo hii pamoja na, bila shaka, unaitofautisha na nyenzo zinazotangulia na nyenzo zinazofuata.

Kisha, tuseme hapa katika 10.1 hadi 12.14, kitengo kikuu cha tatu kinaweza kuunganishwa na msisitizo wa tatu unaotenganisha hili na nyenzo inayofuata. Sasa, ni muhimu kutambua kwamba unapozungumzia mabadiliko ya msisitizo, si suala la kutengwa kabisa. Kwa kweli, mara chache sana utakuwa na kesi ambapo una msisitizo mkubwa hapa ambao haujatajwa hata kidogo baadaye katika kitabu, lakini unakoma katika mfano wetu wa kinadharia hapa.

Msisitizo huu mkuu wa kwanza unakoma kuwa msisitizo mkuu katika 3.10. Kwa hivyo, ingawa unaweza kutajwa au kutotajwa baadaye, si msisitizo tena, kwa hivyo msisitizo huu unaunganisha nyenzo hii pamoja. Kisha, mabadiliko makubwa ya msisitizo katika 3.11 hadi 9.50 yanakuwa kipengele kingine hapa kinachounganisha nyenzo hii pamoja na, kama ninavyosema, huitenganisha na nyenzo zinazotangulia na zinazofuata. Sasa, linapokuja suala la vitengo vidogo, ni muhimu kujiuliza swali lile lile.

Hiyo ni kusema, mabadiliko makubwa ya msisitizo ndani ya kila moja ya vitengo vikuu yako wapi? Na kwa hivyo, tunaweza kusema, katika hali kama hii, 1.1 hadi 2.10 ingehusisha ndani ya 1.1 hadi 3.10, ndani ya nyenzo hiyo, una msisitizo hapa katika 1.1 hadi 2.10 na kisha mabadiliko ya msisitizo ndani ya kitengo hiki kikuu cha kwanza, tuseme katika 2.11 hadi 3.10, na bila shaka, hiyo ingeashiria kitengo chako kidogo hapo. Kwa hivyo, hiyo ni njia moja ya kutambua vitengo vikuu. Sasa, ni katika hatua hii ambapo utambuzi wako wa nyenzo za jumla unakuwa muhimu kwa sababu ungetarajia kwamba ikiwa nyenzo zako za jumla zinasema, ni za wasifu, utakuwa na mabadiliko makubwa ya msisitizo katika uwasilishaji wa watu.

Kwa hivyo, kama ningetambua nyenzo zangu za jumla kama za wasifu, ningepigilia nilipofikia hatua hii, ziko wapi mabadiliko makubwa ya msisitizo katika uwasilishaji wa watu, au labda mtu anayeongoza hapa? Ilhali, kama ningetambua nyenzo za jumla, tuseme, kama za kiitikadi, ningepigilia, ziko wapi mabadiliko makubwa katika uwasilishaji wa mawazo? Au, kama ningetambua nyenzo za jumla, tuseme, kama za kijiografia, ningepigilia, ziko wapi mabadiliko makubwa katika uwasilishaji wa maeneo na kadhalika? Sasa, bila shaka, kila kitu tunachofanya, kwa kweli, katika utafiti ni cha kukisia. Huu kwa kweli, hasa utafiti wa kitabu, ni aina ya uanzishaji, aina ya mwelekeo wa kitabu chenyewe. Na kwa hivyo, hatufanyi uchunguzi wowote hapa ambao ni wa uhakika au wa mwisho kabisa.

Kwa maneno mengine, tunaweza kubadilisha mawazo yetu. Mojawapo ya uzuri wa aina hii ya utafiti ni kwamba unajirekebisha. Kwa hivyo, tunapoingia katika hatua zaidi za utafiti, tunaweza kusahihisha uchunguzi tulioufanya wakati wa utafiti wa kitabu, lakini tabia ya kujirekebisha ya utafiti inakuja wazi hata hapa kwa sababu ikiwa, tuseme, nilitambua nyenzo zangu za jumla kama za wasifu ninapofikia hatua hii, inaweza kuwa kweli kwamba naona kwamba kitabu hakivunjiki kiasili kulingana na mistari ya wasifu.

Naweza kusema, ingawa nilitambua nyenzo zangu za jumla kama za wasifu, kwa kweli, kitabu kinaonekana kugawanyika zaidi kulingana na mistari ya kijiografia au kulingana na mistari ya kiitikadi. Na ikiwa ndivyo ilivyo, hiyo inaweza kunifanya nifikirie upya utambuzi wa nyenzo za jumla na kusema, sasa naona kwamba ingawa awali nilidhani kwamba nyenzo za jumla zilikuwa za wasifu, sasa naona kwamba kuna uwezekano mkubwa kwamba zilikuwa za kijiografia kwa sababu kitabu kinaonekana kusonga zaidi kulingana na mgawanyiko wa kijiografia. Sasa, njia ya pili inayowezekana ya kutambua vitengo vikuu ndani ya kitabu ni matokeo kutoka kwa mahusiano makubwa ya kimuundo.

Na sijazungumzia bado kuhusu mahusiano makubwa ya kimuundo. Kwa kweli, tutataja mahusiano hayo baadaye. Lakini ili tu kutabiri tutakayosema, ikiwa, kwa mfano, unaona moja ya vipengele vikuu vya kimuundo vya kitabu kama kile tutakachokiita kisababishi, mwendo kutoka kwa sababu hadi athari, ili useme, vema,

1.1 hadi 3.10 inaonekana kuwa sababu ya athari ambayo inapatikana katika 3.11 hadi 12.14, athari, hiyo itakuwa kesi ya kisababishi.

Lakini ikiwa, kwa kweli, una kisababishi kama uhusiano mkubwa wa kimuundo ndani ya kitabu, inafuata kwamba kutakuwa na mgawanyiko mkubwa kati ya uwasilishaji wa chanzo na uwasilishaji wa athari. Hiyo ni athari, athari ya kuvunjika kutoka kwa uhusiano huo wa kimuundo. Kwa hivyo hiyo ingekusababisha, kwa kweli, kuona mgawanyiko mkubwa ndani ya kitabu, katika kesi hii, kati ya 1.10 hadi 3.10 na 3.10 na 11 kwa msingi wa mabadiliko makubwa ya msisitizo.

Na kisha, baada ya kufanya hivyo, unaangalia hilo na kusema, inaonekana kwamba 1.1 hadi 3.10 ndio chanzo na 3.11 na kinachofuata ni athari. Au, kinyume chake, inaweza kuwa kwamba ungeona chanzo kwanza, kwamba ungeona harakati hii ya chanzo kutoka kwa chanzo katika 1.1 hadi 3.10 hadi athari katika 3.11 na kinachofuata, na kusema, sawa, chanzo hicho hapo kinaonyesha mapumziko makubwa hapa. Kwa hivyo, kama ninavyosema, unaweza kuona mapumziko makubwa kwa msingi wa mabadiliko makubwa ya msisitizo kwanza, na kisha jiulize, baadaye, je, kuna uhusiano wa kimuundo kati ya mgawanyiko huu mkuu wa kwanza na sehemu nyingine ya kitabu? Tambua basi chanzo hicho, uhusiano huo wa kimuundo.

Au, unaweza kuona chanzo cha uhusiano wa kimuundo kwanza, na kwa msingi huo, tuseme, ikiwa uhusiano huu wa kimuundo upo, hiyo ina maana kwamba lazima kuwe na mapumziko hapa. Na vyovyote itakavyokuwa inaweza kutegemea ni siku gani. Baadhi ya siku unaweza kuona kuvunjika kwa msingi wa mabadiliko makubwa ya msisitizo, na kisha kuendelea na kuuliza kuhusu uhusiano wa kimuundo unaofanya kazi kati ya vitengo hivi vikuu ambavyo umevitambua.

Au, huenda ukatambua uhusiano wa kimuundo kwanza na, kwa msingi huo, ukafikia uamuzi kuhusu kuvunjika. Sasa, kimsingi, kuna sababu au madhumuni machache, niliyotaja sita, kwa ajili ya utambuzi wa vitengo vikuu na vitengo vidogo. Natumaini unaona kwamba niko makini kutambua na kujadili sababu au madhumuni ya kwa nini tunafanya mambo haya kwa uchunguzi.

Inafanya tofauti gani katika suala la tafsiri, kwa sababu hatufanyi mambo haya ili tu kuyafanya. Kazi hizi tunazofanya katika uchunguzi si zenyewe. Uchunguzi wote upo kwa ajili ya tafsiri.

Kwa hivyo kuna sababu ya mambo haya yote. Kwanza, utambuzi wa vitengo vikuu na vitengo vidogo utatusaidia kutambua wasiwasi au mkazo mkuu wa sehemu kubwa au muhimu za kitabu. Utatupatia ufahamu wa kile ambacho kitabu hiki kinahusika nacho hasa.

Mambo makuu ya kuzingatia katika kitabu hiki. Kwa sababu unachotaka kufanya unapotambua vitengo vikuu hasa, pia ni kutoa vichwa vya habari vinavyoelezea. Ikiwa kwa kweli una msisitizo mkubwa hapa unaounganisha nyenzo hii pamoja na kuitofautisha na nyenzo inayofuata, ni muhimu kutoa kichwa cha habari kinachoelezea kitengo hiki kikuu hapa kinachoakisi msisitizo mkuu tulionao.

Kwa hivyo, unapofanya hivyo, utaweza kutambua msisitizo mkuu katika kitabu. Katika hali hii, katika kitabu hiki cha kufikirika ambapo tuna mgawanyiko mkubwa mitatu, kitabu hiki kinajali kuhusu hili na hili, msisitizo mkuu huu, msisitizo mkuu huu, na msisitizo huu mkuu, na bila shaka uhusiano wao kwa kila mmoja. Pia itatusaidia, kama tulivyosema hapa, kutambua harakati za jumla za kitabu.

Hii inaonyesha ukweli kwamba waandishi huwasilisha maana kupitia uwekaji, kupitia jinsi wanavyoweka vitu kuhusiana na vitu vingine ndani ya kitabu. Njia nyingine ya kuiweka ni kwamba wasomaji hupata maana au uelewa kupitia mwendelezo wa mstari. Ukweli kwamba hili linajadiliwa kwanza na kisha kifungu hiki kingine kinafuata hiki na kifungu cha tatu kinafuata, ukweli kwamba vifungu vimewekwa katika aina hiyo ya mfuatano ni sehemu ya silaha ambayo mwandishi anapaswa kujenga maana katika akili ya msomaji.

Wasomi hurejelea hili kama kanuni ya ukuu na ufuatano . Ili kile tunachosoma kwanza kiwe muhimu katika suala la nafasi yake, na kwamba tunaelewa hilo katika suala la kile kinachofuata katika mfuatano na kadhalika. Kwa hivyo, harakati ya jumla ya kitabu ni muhimu.

Pia, itatusaidia kutambua kiasi cha nafasi inayotolewa kwa mada au masuala mbalimbali. Sasa, mimi si mtu wa kubana linapokuja suala la jinsi ya kupanga na jinsi mtu anavyoweka mambo haya, lakini nadhani ni muhimu katika kufanya kazi na vitengo vikuu na vitengo vidogo katika kitabu, uchanganuzi wa kitabu, kutumia chati. Kwa sababu inakupa hisia ya mtiririko au mwendo wa kitabu unaosaidia kuelewa.

Na, ukichora chati yako kulingana na kipimo, inahusu kile tunachozungumzia sasa. Inakupa wazo fulani kuhusu kiasi cha, mtu anaweza kusema, cha nafasi au umakini, kwa upande wa uzito tu, ambacho mwandishi hutoa kwa mada au masuala mbalimbali. Katika hali hii, unaona, kiasi cha nafasi, mtu anaweza kusema, ambacho mwandishi hutoa kwa msisitizo mkuu wa pili ni kikubwa zaidi kuliko kile anachotoa kwa wa kwanza na wa mwisho.

Sasa, nasita kutumia neno nafasi kwa sababu tunajua katika nyakati za kale kwamba usomaji wote ulikuwa wa mdomo. Na, kwa kweli, katika visa vingi hivi, vitabu hivi vilipatikana na kupatikana kupitia kusikia. Kwa hivyo, tuseme, mtu alivisoma, na watu wengi walisikia.

Kwa kweli, hatujui, kwa kweli, asilimia ya watu waliokuwa wanajua kusoma na kuandika katika nyakati za kale, iwe katika Mashariki ya Karibu ya kale, katika Israeli ya kale, au katika ulimwengu wa Kigiriki na Kirumi wa karne ya kwanza. Kuna maoni mengi kuhusu asilimia ya kusoma na kuandika na kadhalika, lakini hayakuwa juu. Na hivyo, watu wengi walisikia.

Na, kwa kweli, hata katika suala la usomaji wa mtu binafsi, ilikuwa ya mdomo, ilikuwa kwa sauti kubwa. Kwa hivyo, kwa kweli, kuna kifungu cha kuvutia. Hii inaonyeshwa katika sura ya nane ya Matendo.

Ni hadithi ya kuongoka kwa towashi wa Ethiopia, ambapo, unakumbuka, Filipo mtume, au si mtume, lakini mwinjilisti anamkaribia towashi wa Ethiopia akiwa kwenye gari lake. Na, labda, dereva wake yuko pale, lakini anajisomea kitabu cha Isaya. Na Filipo anamsikia akikisoma.

Kwa kweli, kuna maoni ya Luka ambayo yanaonyesha ukweli kwamba tunajua vinginevyo, na kwamba hata wakati watu wanapojisomea, wanasoma kwa sauti. Na kwa hivyo, unapozungumzia nafasi, unajua, kiasi cha nafasi, hiyo ni kweli kuhusu uwasilishaji wa picha wa hii kwenye chati. Kwa kweli, kwa jinsi wasomaji walivyoipitia, ilikuwa ni kiasi cha muda kilichochukua kusoma.

Lakini, hata hivyo, uzito wa jamaa, unaweza kusema, ambao tunauita uteuzi wa kiasi. Kwa hivyo, husaidia kwa njia hiyo, uteuzi. Sasa, kusudi zaidi, na kwa njia, wacha nione hapa, wacha nionyeshe tu, wacha nionyeshe jinsi hii inaweza kuonekana katika kitabu halisi.

Kwa hivyo, ngoja nione kama naweza kuzungumzia hilo kidogo. Huu ungekuwa utafiti wangu wa Kitabu cha Amosi. Kwa bahati mbaya, utagundua nyenzo mahususi, vichwa vya sura ambavyo ninatoa hapo juu.

Lakini, katika Kitabu cha Amosi, ninaposimama nyuma na kuelewa harakati pana, na tena, wacha niwasihi, mnaotazama, kuwa na Biblia mkononi na kufungua na kuangalia maandishi yenyewe hapa. Lakini utaona kwamba una jumla, kile ninachokiita kichwa cha habari cha jumla, katika 1.1. Na kisha, una tamko la jumla katika 1.2. Kauli hiyo inajumisha, kwa ufupi, ujumbe wa kitabu kizima. Lakini, katika 1.3 hadi 2.16, una msisitizo mkubwa juu ya hukumu juu ya mataifa katika eneo hilo.

Na unakumbuka, kwa kweli, ukiwa na Biblia zilizofunguliwa, utaona kwamba una fomula inayorudiwa hapo kwa makosa matatu na manne. Na mwandishi, ambaye kwa kweli anaandika unabii huu wa Amosi, anaanza na mataifa ambayo yako mbali kijiografia na Israeli, na katika kila moja, basi, unagundua kwamba taifa linakaribia. Kwa hivyo, una aina ya mtazamo unaoongezeka kwa Israeli hadi inapoisha, kwa kweli, huku Israeli ikiwa karibu kama shabaha katikati ya duara hapo.

Lakini, una orodha ya hukumu juu ya mataifa mbalimbali huko, ikiwa ni pamoja na Israeli. Hatimaye, Israeli. Lakini basi, katika 3.1 hadi 9.15, lengo ni Israeli kikamilifu na pekee.

Kwa hivyo, mara kwa mara, hii inaonyeshwa kwa kiwango. Kwa hivyo, unaona kwamba, katika suala la uteuzi wa kiasi, kiasi cha nafasi inayotolewa, una takriban nafasi mara tatu zaidi ya ile inayotolewa kwa matamko ya hukumu na rehema juu ya Israeli kuliko unavyofanya kwa orodha ya hukumu juu ya mataifa mbalimbali. Lakini, bila shaka, ni muhimu pia kutambua kwamba msomaji anafikia matamko ya hukumu na rehema juu ya Israeli baada ya kusoma orodha ya hukumu juu ya mataifa mbalimbali.

Kwa hivyo, kwa upande wa mfuatano na ujenzi wa maana kwa upande wa msomaji, ni muhimu kwa msomaji kuanza na, kwanza kabisa, kukutana na orodha hii ya hukumu juu ya mataifa mbalimbali, na kisha kusoma matamko ya hukumu na rehema juu ya Israeli kwa kuzingatia na dhidi ya mandhari ya orodha ya hukumu juu ya mataifa mbalimbali hapo katika sura ya 1 na 2. Sasa, sababu zaidi ya kufanya, au kusudi la kutambua vitengo vikuu na vitengo vidogo, ni kuanza kutambua mahali ambapo kifungu fulani kinaingia katika mpango wa kitabu. Kwa hivyo, ni muhimu sana, kwa mfano, kutambua kwamba katika 2.6 hadi 16, hiyo ni hukumu juu ya, kifungu hicho kinazungumzia hukumu juu ya Israeli, lakini kama sehemu ya mzunguko huo wa hukumu juu ya mataifa mbalimbali ambao una katika 1.3 hadi 2.16. Na mahali pake hapo ni muhimu. Au, kutambua kwamba kitabu kinaishia na sehemu hii ya mwisho ya matamko ya hukumu na rehema juu ya Israeli, na hiyo ndiyo ahadi ya kurejeshwa kwa Israeli hapo katika 9.8b hadi 15.

Unaona, hoja ni kwamba pale ambapo kifungu kinaangukia ndani ya mpango au mpango wa kitabu kinaweza kuamua, kwa kiasi kikubwa, maana ya kifungu hicho chenyewe. Sasa, fikiria tu kama ungekuwa na ahadi hii ya urejesho, 9.8b hadi 15, ambayo iko mwishoni mwa kitabu, kama ungekuwa na kifungu hicho si hapa, bali hapa juu mwanzoni. Na tofauti ambayo hiyo ingelela katika suala la athari, na haswa maana ya kifungu hiki.

Maana ya kifungu hiki kwa kiasi kikubwa imedhamiriwa na ukweli kwamba kinakuja mwishoni mwa kitabu, kwamba huunda mchanganyiko wa kitabu. Kinakuja baada ya matamko ya hatia na hukumu. Ingemaanisha ikiwa kifungu hiki chenyewe, kikiwa kamili, kingemaanisha kitu tofauti kabisa ikiwa kingeonekana mahali pengine katika mpango wa kitabu.

Na kisha kusudi la mwisho nitakalotaja katika kutambua vitengo vikuu na vitengo vidogo ni kwamba litatusaidia kutambua sehemu muhimu katika kitabu, ambazo mara nyingi ni muhimu katika kutambua ujumbe wa kitabu. Mara nyingi, kifungu muhimu zaidi cha kitabu kinahusiana na vifungu vilivyowekwa, au vinavyosimama, mwishoni mwa kitengo kimoja kikuu na mwanzo wa kinachofuata. Kwa hivyo,

ungetarajia kifungu muhimu hapa kiwe mahali fulani mwishoni mwa sura ya pili na mwanzo wa sura ya tatu.

Sasa sehemu ya pili ya muundo, zaidi ya uundaji wa mstari, vitengo vikuu na vitengo vidogo, kuvunjika, ndio tunachokiita mahusiano makubwa ya kimuundo. Na tunataka kugeukia hilo sasa. Na kwa hivyo tunajirudisha hapa mahali sahihi katika gharama za uendeshaji.

Kuna aina mbili pana za mahusiano ya kimuundo. Ya kwanza tutaita mahusiano ya msingi, na kisha aina nyingine ni mahusiano saidizi. Tutazungumzia tofauti kati ya mahusiano ya msingi na saidizi tunapofikia mahusiano saidizi.

Ni muhimu tu katika hatua hii kukumbuka kwamba mahusiano haya tunayozungumzia sasa ni mahusiano ya msingi. Kumbuka kwamba tunataja na kutambua mahusiano makubwa ya kimuundo. Katika utafiti wa kitabu, unataka kutambua mahusiano makubwa pekee.

Uhusiano mkubwa ni ule unaodhibiti kitabu kizima, au zaidi ya nusu ya nyenzo zilizo ndani ya kitabu. Sasa hilo ni muhimu kwa sababu tunachotafuta katika utafiti wa kitabu ni muundo mkuu wa kitabu. Unataka kuepuka kuzama katika maelezo au kuzingatia maelezo yaliyomo katika kitabu, lakini badala yake, katika hatua hii ya utafiti wa kitabu, pata hisia pana ya harakati pana ya kitabu.

Ili kufanya hivyo, unataka kupunguza uchunguzi wako kwa uhusiano wa kimuundo unaodhibiti zaidi ya nusu ya nyenzo ndani ya kitabu. Vinginevyo, ungekuwa unatambua uhusiano ambao si mkubwa bali mdogo na haushughulikii muundo wa kitabu kizima, kitabu kikubwa, lakini tu na vifungu vidogo ndani ya kitabu. Kwa mfano, una tofauti kati ya Kaini na Habili katika Mwanzo 4 na 5.

Sasa, hiyo ni tofauti kubwa ndani ya kitabu cha Mwanzo. Samahani, hiyo ni tofauti ndani ya kifungu hicho. Hiyo ni tofauti ndani ya kifungu hicho, lakini si uhusiano mkubwa wa kimuundo.

Sio tofauti kubwa katika kitabu cha Mwanzo kwa ujumla, kwa sababu kinadhibiti takriban sura mbili tu za kitabu chenye sura 50 kwa urefu. Hakidhibiti zaidi ya nusu ya nyenzo zilizo ndani ya kitabu kizima cha Mwanzo, na kwa hivyo hakishughulikii muundo mkuu wa Mwanzo, na hakisaidii katika kuchunguza katika hatua ya utafiti wa kitabu. Sasa, uhusiano wa kwanza wa msingi tutakaoutaja ni ule wa kujirudia, ambao kwa kweli unahusisha wazo la kujirudia.

Inahusiana na marudio ya maneno, vifungu vya maneno, au vipengele vingine sawa au sawa. Mfano wa marudio katika kitabu ungekuwa, kama ninavyopendekeza hapa, marudio ya ushuhuda au ushuhuda katika kitabu cha Matendo. Ninaweza pia kutaja

marudio, marudio ya mara kwa mara katika zaidi ya nusu ya kitabu, cha Roho, au Roho Mtakatifu, katika kitabu cha Matendo.

Unaweza pia kutambua, ukifikiria kuhusu kitabu cha Mithali, kurudiwa kwa hekima au hekima katika kitabu cha Mithali, na pia, kwa bahati mbaya, katika Mithali, kurudiwa kwa kinyume chake, kwa upumbavu au upumbavu. Kwa hivyo, kile tulichonacho katika kitabu cha Mithali kwa kweli ni kurudiwa kwa tofauti. Mara kwa mara, mwandishi anatofautisha hekima na upumbavu.

Kwa hivyo, unaona kwamba unaweza kuwa na kurudia hata kwa uhusiano mwingine wa kimuundo ndani ya kitabu. Sasa, kurudia kunahusisha mambo matatu. Moja ni, ili kurudia, lazima uwe na, bila shaka, mara kwa mara.

Hiyo ni kusema, neno au kifungu cha maneno au kipengele kingine, hata kama ni uhusiano mwingine wa kimuundo, kinahitaji kuonekana zaidi ya mara moja. Sio lazima kionekane mara nyingi ili kijengwe kama uhusiano mkubwa wa kimuundo, lakini hakika kinahitaji kujirudia. Lakini kinaweza kuwa uhusiano mkubwa wa kimuundo, kama ninavyosema, hata kama hakijirudii mara nyingi ikiwa kinakidhi vigezo viwili vifuatavyo pia.

Kuwa na ujirudio kama uhusiano mkuu wa kimuundo hauhusishi tu marudio, bali pia usambazaji. Hiyo ni kusema, matukio yanahitaji kupatikana katika sehemu kubwa ya kitabu. Katika Mathayo 5, 21 hadi 48, ndani ya kifungu hicho, una kifungu mara sita zaidi ya kifungu hicho, umesikia kwamba kilisemwa, lakini mimi nakuambia, au mengine kama hayo.

Kwa hivyo, una marudio hapo mara sita, lakini huna usambazaji. Tofauti hiyo, umesikia kwamba ilisemwa, lakini nawaambia, inapatikana tu katika Mathayo 5, mistari ya 21 hadi 48. Haina usambazaji katika sehemu kubwa ya kitabu na, kwa hivyo, si kurudiwa mara kwa mara.

Na kigezo cha tatu ambacho ni muhimu kwa ajili ya kujirudia kama uhusiano mkubwa wa kimuundo ni umuhimu. Ili kutaja labda mfano dhahiri sana, katika kitabu cha Marko una marudio ya neno na. Sasa, hilo linajirudia kweli katika Marko yote.

Lakini nini basi ? Haina uzito wowote, na kwa hivyo haina maana sana. Haitakuwa na manufaa kwetu katika kubaini muundo mkuu wa kitabu. Kwa hivyo, marudio, usambazaji, na umuhimu.

Sasa, kurudiarudia ni muhimu katika kitabu kwa sababu, kwanza kabisa, kunaonyesha msisitizo. Mwandishi anakuambia kwamba kitu, au mada, neno, kifungu cha maneno, kipengele, ni muhimu, ni muhimu sana. Unahitaji kukizingatia kwa njia ya kurudiarudia.

Yapata mara ya kumi na mbili unapopata neno likirudiwa ndani ya kitabu, unaanza kufikiria, na hili linaonekana kuwa muhimu kutoka kwa mtazamo wa mwandishi. Ninahitaji kulipa kipaumbele maalum. Pia, bila shaka, kujirudia kunaweza kuashiria maendeleo katika kitabu chote.

Ili mwandishi aonyeshe aina fulani ya maendeleo au mwendo wa mada hiyo kwa njia ya kujirudia katika kitabu chote. Mfano wa hili ungekuwa ukweli kwamba una kujirudia kwa majaji katika kitabu cha Waamuzi. Na kwa kweli kuna maendeleo katika majaji hao.

Bila shaka, unaanza na Othnieli hapo, na Ehudi. Hao ndio waamuzi wawili wa kwanza katika kitabu cha Waamuzi, katika mfululizo huo wa waamuzi. Na kimsingi hawana kosa.

Zinawasilishwa kama zisizo na vidonda. Hakuna tatizo, kwa kweli, linalopendekezwa na yeyote kati yao. Lakini kisha unagundua kwamba unapowafikia Debora na Barak, unaanza kuwa na dalili kidogo za mapungufu, za matatizo na majaji.

Hilo linazidi kuwa wazi kwa Gideoni, na linazidi kuwa wazi kwa Yeftha. Na unapofika kwa waamuzi wa mwisho katika mfululizo huo wa waamuzi, katika kurudia kwa waamuzi katika kitabu cha Waamuzi, Samsoni, una mwamuzi ambaye si bora kuliko watu aliotumwa kuwaokoa. Na kwa kweli, inaweza kuwa mbaya zaidi kuliko, inaweza kuwakilisha mabaya zaidi ya yale yanayoendelea katika Israeli wakati huo.

Kwa hivyo, unaona, una maendeleo hayo ya kushuka, ambayo yanapendekezwa na maendeleo, katika kesi hii, maendeleo ya kushuka, katika kujirudia kwa majaji, katika kitabu cha Waamuzi. Sasa, aina nyingine ya uhusiano ambayo wakati mwingine tunaipata katika vitabu ni ile ya utofautishaji. Utofautishaji unahusisha uhusiano wa vitu ambavyo tofauti zake zinasisitizwa na mwandishi.

Neno muhimu katika utofautishaji ni lakini, au hata hivyo, ingawa unaweza kutumia utofautishaji kwa njia isiyo dhahiri. Hiyo ni kusema, ambapo una uhusiano wa vitu ambavyo tofauti zake zinasisitizwa na mwandishi wakati mwandishi hatumii neno lakini kwa uwazi. Hata hivyo, unapokuwa na neno lakini, unajua kwamba utofautishaji huo upo.

Na ukifikiri unaweza kuwa na utofautishaji, ukiweka lakini au hata hivyo kati ya vitu hivyo, na hilo linaeleweka, basi unajua kwamba utofautishaji ni uwezekano halisi. Sasa, tayari tumetaja mfano wa utofautishaji katika kitabu, na hiyo ni kwamba katika Mithali, tuna utofautishaji unaojirudia au unaojirudia kati ya hekima na upumbavu. Kile ambacho mwandishi, bila shaka, anamwalika msomaji kufanya hapa ni kutulia na kujiuliza ni tofauti gani hasa kati ya hekima na upumbavu na maana ya tofauti hizo.

Je, umuhimu kamili ni upi, kama ulivyoonyeshwa katika kitabu hiki cha Mithali, kati ya hekima na upumbavu? Tena, hii inapaswa kuonyesha kanuni ambayo tuliizungumzia hapo awali, nayo ni kwamba huwezi kuwa na maudhui bila umbo. Mwandishi anatumia umbo hili, muundo huu wa utofautishaji, ili kuwasilisha maana.

Hoja yake ni tofauti kati ya hekima na upumbavu. Sasa, huo ni mfano wa tofauti inayojirudia ndani ya kitabu. Kwa upande wa aina ya tofauti rahisi ndani ya kitabu kwa ujumla, tunaweza kutaja kitabu cha Amosi, ambacho tumekiangalia tu kwa mujibu wa chati ya uchanganuzi wake, na kwamba, tulibainisha kwamba katika sehemu kubwa ya kitabu kuanzia 1 :2 hadi 9:8a, una hukumu na uharibifu unaokaribia, ambao kisha unalinganishwa na kifungu cha mwisho katika kitabu, urejesho wa mwisho na utukufu wa Israeli.

Kwa hivyo, hukumu, ambayo inatawala kitabu, 1:2 hadi 9:8a, inalinganishwa na ahadi ya urejesho katika 9:8b hadi 15. Tena, mwandishi anataka tufikirie ni nini hasa kinachohusika katika tofauti kati ya Mungu kuhusiana na watu wake katika suala la hukumu, hukumu iliyo karibu, na iliyo karibu, na tofauti kati ya hilo na kile ambacho Mungu atawafanyia watu wake, Israeli, katika suala la urejesho. Sasa, aina nyingine ya, na bila shaka, tulitaja mfano mwingine hapa, tena, tofauti inayojirudia katika kitabu cha Amosi kati ya Hamani, familia ya Hamani, na maadui wa Wayahudi, dhidi ya Esta na Mordekai na Wayahudi kwa ujumla, katika kitabu cha Esta.

Tena, ujumbe wa kitabu cha Esta unaendelezwa na tofauti hii, na tofauti hiyo, na ili kuelewa kwa undani maana ya kitabu, ujumbe wa kitabu cha Esta, tunahitaji kufikiria kwa uzito na kuzingatia kwa uzito maana ya tofauti kati ya Hamani, familia yake, maadui wa Wayahudi kwa upande mmoja, na Esta, Mordekai, na Wayahudi kwa upande mwingine. Naam, aina nyingine ya uhusiano tunayoweza kutaja ni, ngoja nione hapa, ule wa kulinganisha, ambao unahusisha uhusiano wa vitu ambavyo kufanana kwake kunasisitizwa na mwandishi. Unaona katika Wafilipi, tena, nadhani mifano inasaidia sana hapa.

Katika kitabu cha Wafilipi, ikiwa unayo mbele yako na una nafasi ya kuiangalia, au ikiwa unaikumbuka, utakumbuka kwamba Paulo analinganisha matarajio yake kwa wasomaji, haswa mawaidha na amri anazowapa wasomaji wake, na watu wanaotumika kama vielelezo kwao. Kwa hivyo, atatoa mawaidha na kisha kusema, kweli, ninawasihi muwe kama vielelezo hivi ninavyoelezea hapa. Mfano wa Yesu, bila shaka, katika 2:1-11, ni kifungu hicho maarufu cha kenosis, kifungu kinachotoa vitu vyote.

Mfano wa Timotheo katika 2:19-24, Epafrodito katika 2:21-30, kwa kweli hiyo inapaswa kuwa 2:25-30, na wa Paulo, passim inamaanisha kote. Katika yote, Paulo anajionyesha kama mfano kwa upande wa, kwa kulinganisha na kile anachotaka wasomaji wake wawe na wafanye. Bila shaka, kwa upande wa vitengo vidogo vya nyenzo, mifano hutumika kama mfano wa kulinganisha.

Ufalme wa mbinguni ni kama. Kwa hivyo, una ulinganisho dhahiri hapo, kati ya ufalme wa mbinguni na hadithi ya mfano katika kila kisa. Kwa bahati mbaya, hii inaonyesha kwamba maneno muhimu ya ulinganisho ni kama au kama.

Ingawa, unaweza kuwa na ulinganisho usio dhahiri. Wakati maneno hayo muhimu hayaonekani waziwazi, hata kama neno hilo halipo, unaweza kuwa na uhusiano wa vitu ambavyo kufanana kwake kunasisitizwa na mwandishi. Aina nyingine ya uhusiano, uhusiano zaidi ni ule wa kilele, ambao ni harakati kuelekea hatua ya juu ya mchanganyiko.

Hapa tunatoa mfano wa kitabu cha Danieli, ambapo katika kitabu cha Danieli, mapambano ya Mungu na watu wa Mungu katika historia yote, ambayo yanapatikana katika sura ya 1-11, yanafikia kilele cha mchanganyiko, kilele katika maelezo ya ushindi na ufufuo wa wenye haki, pamoja na baraka za milele kwa wale wanaovumilia katika sura ya 12. Bila shaka, mifano kadhaa ya kilele inaweza kutolewa. Kitabu cha Kutoka, kama tulivyosema hapo awali, kinafikia kilele katika ibada ya Yahweh kwenye Maskani ya Sinai katika sura ya 40.

Kitabu kizima kinaelekea kwenye sehemu ya juu ya mchanganyiko ambapo Mungu hufanya kilele alichosema angefanya katika sura ya 3, na hiyo ni kwamba angewaleta watu mahali hapa ili waniabudu, anasema, juu ya mlima huu. Na katika sura ya 40, hema la kukutania limekamilika, utukufu wa Mungu wa Shekina unashuka juu ya hema la kukutania, na kwa kweli watu wanamwabudu Yahweh pale Sinai. Kitabu kizima cha Kutoka kinaelekea kwenye sehemu hiyo ya juu ya mchanganyiko.

Bila shaka, kila moja ya injili hufikia kilele, imepangwa kulingana na kilele, na inavutia sana kwamba injili nne hufikia kilele kwa njia tofauti kidogo katika kila kisa, ambayo inaonyesha msisitizo tofauti wa kila moja ya injili. Katika injili ya Marko, kilele ni kwa msalaba. Kuna machache yaliyosemwa mwishoni mwa Marko kuhusu ufufuo.

Hilo ndilo hasa, bila shaka, ikiwa mtu atatambua kwamba injili ya Marko, kama Marko alivyoandika, inaishia saa 16.8. 16.9 hadi 20 ni kilele kinachoitwa mwisho mrefu wa Marko, ambao haukutolewa na Marko. Sio sehemu ya injili ya asili ya Marko lakini iliongezwa na mwandishi wa baadaye, labda mwanzoni mwa karne ya pili, ili kukamilisha kitabu ambacho, katika hukumu yake, kiliishia ghafla sana. Lakini kitabu kama Marko alivyokiandika, angalau kama tunavyopaswa kudhani kwamba alikiandika, kinaishia saa 16.8, na kwa kweli, hakuna umakini mkubwa unaotolewa kwa ufufuo hapo.

Sio kwamba anakataa ufufuo kwa njia yoyote ile, sivyo ilivyo, wala kwamba ufufuo si muhimu, lakini kwa upande wa muundo wa kitabu, kitabu kinafikia kilele cha kilele katika kusulubiwa, katika kifo cha Yesu. Hata hivyo, katika Mathayo, kwa njia ya msisitizo tofauti, kilele cha mwisho cha kitabu kinakuja na kuonekana kwa ufufuo,

kuonekana kwa mwisho kwa Yesu katika ufufuo, kuonekana pekee kwa Yesu katika ufufuo kwa wanafunzi wake, katika kile kinachoitwa Agizo Kuu katika 28.16 hadi 20. Katika injili ya Luka, na kwa njia, tunaweza kutaja hapa, kwamba Mathayo hana maelezo ya kupaa mbinguni.

Hakuna kutajwa kwa kupaa mbinguni katika injili ya Mathayo. Hata hivyo, unapoenda kwa Luka, unagundua kwamba Luka anafikia kilele cha kilele, kilele, katika kupaa mbinguni. Kwa hivyo kupaa mbinguni ndicho kitu cha mwisho, jambo la msingi katika mawazo ya Luka.

Na kweli, katika theolojia yake, kwa njia fulani. Katika injili, bila shaka, injili ya Yohana inafikia kilele cha ufufuo. Na kweli, hatimaye, katika kauli ya kusudi inayohusiana na na iko mwishoni mwa simulizi la ufufuo katika injili ya Yohana.

Hii ni Yohana sura ya 20, mistari ya 30 na 31. Yesu alifanya ishara nyingine nyingi mbele ya wanafunzi wake ambazo hazikutajwa wala kuandikwa katika kitabu hiki. Lakini mambo haya yameandikwa ili mpate kuamini ya kwamba Yesu ni Kristo, Mwana wa Mungu, na kuamini mpate kuwa na uzima kwa jina lake.

Kwa hivyo, unaona, kama ninavyosema, kwamba kila injili inafikia kilele, haswa katika msalaba na ufufuo, lakini ndani ya mfumo wa msalaba na ufufuo kwa njia tofauti kidogo. Na hiyo inaashiria, kama ninavyosema, wasiwasi na msisitizo tofauti wa injili nne. Sasa, bila shaka, unapokuwa na kilele, ni muhimu kuchunguza haswa jinsi kifungu cha kilele kinavyohitimisha kilele ulicho nacho katika nyenzo zilizotangulia.

Na hiyo ni kusema, jinsi ukweli kwamba kitabu hiki kinafikia kilele hapa katika kifungu hiki unavyoangazia vifungu vya awali katika kitabu. Kwa sababu vifungu hivyo vya awali katika kitabu vinaelekea na vinaelekea kwenye kifungu cha mwisho. Kwa hivyo, kilele kinaangazia maana ya vifungu vya awali.

Na ni wazi kwamba vifungu vya awali vinaangazia maana ya kilele. Kwa sababu kilele ni kilele hasa kwa sababu kinajenga na kuhitimisha vifungu hivyo vya awali. Uhusiano zaidi tunaoweza kutaja ni ule wa umuhimu, ambao kwa kweli hutumia kifaa cha mpito.

Hii inahusisha mabadiliko makubwa au mabadiliko ya mwelekeo kwa sababu ya mzunguko. Sasa, ndiyo maana tunasema umuhimu unahusisha mzunguko, kifungu muhimu au tukio linalozalisha mabadiliko makubwa au mabadiliko kamili ya mwelekeo. Kwa hivyo, tunachomaanisha kwa umuhimu hapa si mabadiliko tu ya msisitizo.

Lakini zaidi ya hayo, inahusisha mabadiliko makubwa. Kwa hivyo kilele kinachofuata pivot kwa kweli huondoa kilele kinachotangulia pivot kwa sababu ya kifungu cha pivot.

Sasa, katika mfano huu kutoka kwa kitabu cha Esta, kile tulicho nacho katika sura ya 1 hadi 4 ni kujitolea na harakati ya kuelekea kumwangamiza Mordekai na Wayahudi.

Kila kitu kinaelekea upande huo. Hadi utakapofikia kifungu cha katikati katika sura ya 5 na 6, ambacho ni rufaa ya Malkia Esta kwa Mfalme Ahasuero. Na kwa msingi wa rufaa ya Esta, una mabadiliko makubwa.

Kwa hivyo badala ya Mordekai na Wayahudi kuangamizwa na maadui zao, ni maadui wa Wayahudi ambao wanaangamizwa na Mordekai na Wayahudi. Na Wayahudi, mbali na kuangamizwa, kwa kweli wanainuliwa hapo katika nusu ya pili ya kitabu. Yote ni kwa sababu ya mzunguko huu.

Kwa hivyo, unaona una mabadiliko makubwa, kufutwa kwa kile kinachotangulia pindo kwa sababu ya pindo lenyewe. Bila shaka, hii inahusiana na labda mstari maarufu zaidi katika kitabu cha Esta. Nani anajua kama usingeonekana kwa wakati kama huu?

Unaona, jukumu la Esta katika mabadiliko haya makubwa. Sasa, nadhani ni wazi kutokana na mfano huu jinsi muhimu, tena, kutambua, kuchunguza, uhusiano huu wa kimuundo ulivyo katika kuelewa kitabu cha Esta. Ujumbe wa kitabu cha Esta.

Madai ya kitabu cha Esta. Na pia, katika kutafsiri hata vifungu vya kibinafsi katika kitabu cha Esta. Kwa kutambua umuhimu huu katika Esta, ikiwa unafanya kazi ya kutafsiri kifungu chochote katika kitabu cha Esta, unataka kuuliza, kifungu hicho kinaendanaje na kuchangiaje katika mpango huu mkuu? Na jukumu, kazi ya kifungu hicho katika umuhimu huu inaangaziaje maana ya kifungu hicho chenyewe? Sasa, mfano huu kutoka kwa Esta unawakilisha kile tunachoweza kukiita umuhimu chanya.

Mambo huanza vibaya kisha hugeuka katika mwelekeo chanya. Mfano kutoka, na hii, bila shaka, inapatikana, mfano huu wa pili, kwa kweli hauhusiani na uhusiano mkubwa ndani ya kitabu, lakini unapatikana tu katika sehemu ndani ya kitabu. Lakini ni muhimu katika kuelezea kinachohusika katika uhusiano huo.

Na hiyo ndiyo simulizi ya uumbaji na anguko katika Mwanzo 1 hadi 3. Pale ambapo, bila shaka, katika kifungu, hasa katika simulizi ya pili ya uumbaji katika Mwanzo 2 na 3, kifungu huanza na kutokuwa na hatia, kufurahia bustani, na ushirika na Mungu. Na kisha una dhambi ya Adamu na Hawa ya kula tunda lililokatazwa, ambalo ni kigezo, inahusisha kugeuka kabisa kutoka kutokuwa na hatia, kufurahia bustani, ushirika na Mungu, kuelekea hatia, aibu, kufukuzwa kutoka bustanini, hukumu, kuvunjika kwa uhusiano na Mungu. Sasa, unaona kwamba jambo lisilo dhahiri ndani ya umuhimu ni kurudia kwa sababu.

Hili wakati mwingine ni dhahiri zaidi kuliko katika zingine, lakini kwa kawaida kuna harakati ya kisababishi kutoka kwa nyenzo inayotangulia pivot hadi kifungu cha pivot.

Hili linaonekana wazi katika mfano kutoka kwa Esta, ambapo harakati ya kumwangamiza Mordekai na Wayahudi husababisha au kusababisha, kusababisha, rufaa ya Esta kwa Mfalme Ahasuero. Hata hivyo, kwa umuhimu mkubwa, kuna harakati ya kisababishi iliyo wazi zaidi kutoka kifungu cha pivot hadi kile kinachofuata kifungu cha pivot.

Hapa, bila shaka, ni wazi kwamba rufaa ya Esta kwa Mfalme Ahasuero ni sababu ya kuangamizwa kwa maadui wa Wayahudi na kuinuliwa kwa Mordekai na Wayahudi. Sawa, aina nyingine ya uhusiano ni upekee, ambao kwa kweli unahusisha harakati kutoka kwa ujumla hadi kwa maalum. Hii inaweza kuchukua aina mbalimbali, lakini wacha niwataje michache tu.

Unaweza kuwa na kile tunachoweza kukiita uainishaji wa kiitikadi au kimantiki. Acha nianze na, unaweza kuwa na kile tunachoweza kukiita uainishaji wa kitambulisho . Tuna hili mwandishi anapoanza na kichwa cha habari, na kichwa cha habari cha jumla kinachoelezea tabia muhimu ya kitabu chote.

Mfano wa hili ungekuwa, nitatoa mifano michache. Nitatoa mfano kutoka Nahumu 1.1, ambao ni mfano mzuri hapa lakini unaoanza unabii kuhusu Ninawi, kitabu cha maono ya Nahumu wa Elkoshi . Kwa hivyo, unaona kwamba anaelezea kitabu hiki kwa mujibu wa tabia yake muhimu kama kitabu cha maono ili maelezo yanayofuata katika Nahumu 1:2 hadi yafuatayo yaeleweke kulingana na kichwa cha jumla cha kitabu cha maono. Na inaonekana, wazo la maono hapa ni muhimu sana kama kichwa cha jumla, kulingana na ambacho tunaweza kuelewa sehemu iliyobaki ya kitabu cha Nahumu.

Mfano mwingine ungekuwa, bila shaka, Wimbo Ulio Bora. Wimbo Ulio Bora, ambao ni Sulemani. Kwa hivyo, kitabu hicho kinaanza na kichwa cha habari cha jumla, Wimbo Ulio Bora.

Na hilo linatusaidia kuelewa kwamba tunapaswa kusoma sehemu iliyobaki ya kitabu kulingana na kichwa cha habari au mhusika mkuu wa Wimbo Ulio Bora, chochote kile ambacho kinaweza kumaanisha. Unaweza pia kuwa na utambulisho , au niseme, uainishaji wa kimantiki au uainishaji wa kiitikadi. Una hili mwandishi anapoanza na kauli ya jumla, kimsingi nadharia.

Wazo kuu, mada kuu ambayo mwandishi anataka kuielezea, ni aina ya nadharia ya jumla, huku sehemu iliyobaki ya kitabu ikiendeleza au kuifanua nadharia hiyo. Mfano mzuri wa aina hii ya uainishaji unapatikana katika Mithali. Mithali 1:7, na hii inahusu kitabu kizima cha Mithali.

Angalau naona Mithali 1:7 kama kichwa cha habari cha jumla, kauli ya jumla, niseme, kauli ya jumla kwa sehemu iliyobaki ya kitabu. Katika mstari huu mmoja, una dai muhimu, maana muhimu, ujumbe muhimu wa kitabu cha Mithali, na Mithali zote

binafsi zinafafanua, zinabainisha, zinaendeleza, zinabainisha, na zinatoa maudhui maalum kwa nadharia hii ya jumla. Mithali 1.7, bila shaka, Kumcha Bwana ni mwanzo wa maarifa.

Wapumbavu hudharau hekima na mafundisho. Kwa bahati mbaya, nadhani kwamba kutambua mstari huo kama kauli ya jumla katika kitabu cha Mithali ni muhimu sana kwa kuelewa kile ulicho nacho katika Mithali nyingi kwa sababu Mithali nyingi hazimtaji Bwana hata kidogo. Zinaonekana kuwa ushauri mzuri tu kuhusu maisha, karibu wa kidunia.

Lakini ukweli kwamba zimewekwa ndani ya kitabu, kitabu ambacho kimeundwa kulingana na mstari wa 1:7 kama kichwa cha habari cha jumla, inamaanisha kwamba hata katika Mithali hizo ambapo Bwana hajatajwa waziwazi, tunapaswa kuzisoma kama zinavyoendeleza mada hii hapa katika 1:7, hofu ya Yahweh. Kumcha Bwana ni mwanzo wa maarifa. Sasa, unaweza pia kuwa, pamoja na mantiki na kutajwa, kile tunachokiita kiitikadi hapa, au uainishaji wa utambulisho, unaweza pia kuwa na uainishaji wa kihistoria.

Tuna hili wakati mwandishi anapoanza kwa kuelezea kipindi cha kihistoria au kipindi cha kihistoria kwa ujumla, kwa upande wa tabia yake kwa ujumla, na kisha anaendelea na kuendeleza kipindi hicho cha kihistoria au tukio la kihistoria kwa undani. Nadhani mfano mzuri hapa ni Zaburi ya 105. Zaburi ya 105, hasa mstari wa 105 wa 5. Kumbuka kazi za ajabu ambazo Yahweh amefanya, miujiza Yake, na hukumu Alizotoa.

Tazama hilo linaelezea historia ya shughuli za Mungu na Israeli kwa ujumla. Historia hiyo inaelezewa kama kazi za ajabu ambazo Bwana amefanya, miujiza Yake na hukumu Alizotoa, na kisha sehemu iliyobaki ya Zaburi, kuanzia mstari wa 105 wa 7 hadi mstari wa 45, inazungumzia matukio maalum, tukio moja baada ya jingine katika historia ya Israeli hadi wakati wa mtunga-zaburi, ambayo inaendelea na kufafanua au kubainisha njia hiyo ya jumla ya kuelezea historia ya Israeli kwa ujumla. Ili kwamba ikiwa utahubiri au kufundisha katika Zaburi 105.5, kumbuka kazi za ajabu ambazo amefanya, miujiza Yake, na hukumu Alizotoa, utahitaji kutumia maelezo mengine yote ya historia hiyo ambayo, kama ninavyosema, yanawasilishwa katika mstari wa 7 na unaofuata.

Maelezo yatatoa maudhui mahususi ya kile anachomaanisha kwa kazi za ajabu ambazo Yahweh amefanya, miujiza Yake, na hukumu ambayo amesema. Anatafika kutafsiri kauli ya jumla kulingana na maelezo yanayofuata. Kwa upande mwingine, ikiwa utafanya kazi na tafsiri ya vifungu ndani ya mstari wa 7 hadi 45, matukio haya ya kibinafsi ambayo yamesimuliwa hapa, unataka kutafsiri matukio hayo ya kibinafsi hapa katika Zaburi hii kulingana na maelezo ya jumla katika mstari wa 5. Sasa, unaweza pia kuwa na uainishaji wa kijiografia.

Tuna hili mwandishi anapoanza kwa kuelezea eneo pana la kijiografia, kisha anaendelea na kuzingatia; baada ya kufanya hivyo, ataendelea na kuzingatia mahali fulani, mahali maalum ndani ya eneo hilo pana la kijiografia ambalo alianza nalo. Kitabu cha Mwanzo kinasaidia katika suala hili na ni mfano mzuri katika suala hili. Karibu bila shaka, mgawanyiko wa kitabu cha Mwanzo ni sehemu kuu kati ya sura ya 11 na 12.

Katika sura ya 1 hadi 11, tuna msisitizo juu ya ulimwengu kwa ujumla, na angalau juu ya dunia nzima. Sasa, bila shaka, una baadhi, kweli unayo, kweli, huna marejeleo mengi sana kuhusu maeneo maalum katika sura ya 1 hadi 11. Mkazo katika sura ya 1 hadi 11 ni juu ya dunia nzima.

Lakini utaona katika sura ya 12 hadi 50 msisitizo unabadilika. Sio tena mkazo juu ya dunia nzima, lakini sasa anapunguza au kuainisha mkazo kutoka duniani hadi sehemu moja maalum duniani, nayo ni nchi ya Kanaani. Hili, bila shaka, ni muhimu sana kwa sababu wazo la ardhi, na hasa nchi ya Kanaani, ni muhimu kwa theolojia ya agano na agano katika Agano la Kale, na hakika ndani ya kitabu cha Mwanzo.

Na kwa hivyo, kwa kupanga kitabu hivi, mwandishi anaonyesha kwamba umuhimu wa nchi ya Kanaani unaonekana kulingana na makusudi ya Mungu na mpango wa Mungu kwa dunia nzima. Sasa, unaweza pia kuwa na, zaidi ya uainishaji wa kijiografia na utambulisho, uainishaji wa kimantiki, aina za kihistoria, unaweza pia kuwa na uainishaji wa wasifu. Tuna hili wakati mwandishi anapoanza kwa kuelezea kundi kubwa au pana la watu na kisha anaelekeza mawazo yake kwa mtu mmoja au kundi moja ndogo ndani ya kundi hilo kubwa la watu.

Sasa, inatokea kwamba kitabu cha Mwanzo kinatoa mfano mzuri wa uainishaji wa wasifu pia kwa sababu, katika sura ya 1 hadi 12, mkazo uko kwenye jamii ya wanadamu kwa ujumla. Ni kweli, bila shaka, kwamba una watu fulani waliotajwa hapo. Adamu, Hawa, Kaini, Habili, Sethi, na, kwa kiasi fulani, Nuhu.

Lakini, kadiri watu hao wanavyoelezewa, kwa kweli wanawakilisha, kazi yao ni kuwakilisha kinachoendelea kwa jamii ya wanadamu kwa ujumla. Mkazo hasa uko kwa jamii ya wanadamu kwa ujumla katika sura ya 1 hadi 11, lakini katika sura ya 12 hadi 50, mkazo unabaki kwa mtu mmoja, mtu mmoja, na familia yake, bila shaka, Ibrahimu. Naam, katika sura ya 12, wakati huo yeye ni Abram, hivyo Abram au Ibrahimu, na familia yake.

Sasa, bila shaka, hili ni muhimu sana kwa sababu hili linahusiana na watu wa Israeli. Na tena, uainishaji katika muundo wa Mwanzo ni muhimu kitheolojia kwa sababu unaonyesha umuhimu wa, vema, unaonyesha mambo kadhaa. Moja ni kwamba familia ya Ibrahimu, na hasa familia ya Yakobo, watu wa Israeli, wana jukumu maalum la kucheza kuhusiana na ubinadamu kwa ujumla.

Huyu si mtu mwingine tu. Huyu si taifa lingine tu. Israeli ina jukumu la kipekee la kuchukua, jukumu maalum la kuchukua, duniani.

Lakini ina jukumu la kuchukua kuhusiana na ulimwengu, hivyo agano halielekezwi kwa Israeli, kwa maana fulani, kama lengo lenyewe, bali kwa Israeli kama sehemu ya jamii ya wanadamu, ikidokeza kwamba kusudi la agano ni kwa ajili ya wanadamu wote. Kusudi la agano na Ibrahimu, Isaka, Yakobo, na wana wa Yakobo, watu wa Israeli, linahusiana na mpango na kusudi la Mungu kwa wanadamu wote, kama vile nchi ya Kanaani. Nchi ya agano ya Kanaani ina umuhimu katika suala la mpango na kusudi la Mungu kwa dunia nzima, tunaweza hata kusema, kwa ulimwengu wote.

Sasa, ujumlishaji unahusisha vipengele viwili sawa na uainishaji, lakini kwa mfuatano wa kinyume. Ilhali uainishaji unahusisha harakati kutoka kwa ujumla hadi maalum, ujumlishaji unahusisha harakati kutoka kwa maalum hadi kwa ujumla. Ikiwa una mwelekeo wa kuchanganyikiwa kati ya uainishaji na ujumlishaji, kumbuka kwamba uhusiano huo umepewa jina la mwisho.

Kwa hivyo uainishaji huo ni harakati kutoka kwa jumla hadi maalum. Ilhali ujumlishaji ni harakati kutoka kwa maalum hadi kwa jumla. Na, bila shaka, kama unavyoweza kutarajia, una aina zile zile maalum za ujumlishaji kama ulivyokuwa na uainishaji.

Unaweza tena kuwa na ujumla wa utambulisho, ambapo mhusika mkuu wa kitabu hiki haupatikani mwanzoni mwa kitabu, kama tulivyoona, tuseme, na Wimbo Ulio Bora au Nahumu, si mwanzoni mwa kitabu, bali mwishoni mwa kitabu. Mfano mzuri sana wa ujumla wa utambulisho, ambapo kiini cha kitabu, mhusika mkuu wa kitabu, kinaonyeshwa mwishoni, ni Kitabu cha Waebrania. Na unakumbuka, Kitabu cha Waebrania kinaishia, karibu kinaishia mwaka 1322, ambapo mwandishi anasema, Nawasihi, vumilieni neno langu la kutia moyo, ili mwandishi aseme kwamba mhusika mkuu wa kitabu hiki kizima, kwa Kigiriki, ὁ λόγος τῆς Παρα κλήσεως, neno la kutia moyo.

Na zaidi na zaidi, wasomi wanaofanya kazi na Kitabu cha Waebrania huchukua hilo kwa uzito katika suala la kuonyesha tabia muhimu ya Kitabu cha Waebrania, na kwamba Waebrania kimsingi ni ushauri. Hiyo ni kusema, inahusiana hasa na ushauri, na misukumo, na amri, ambazo mwandishi anatoa katika Kitabu cha Waebrania, akidokeza kwamba ufafanuzi mkuu wa Kikristo, hoja kubwa ya kitheolojia kuhusu Kristo, na hasa ukuhani mkuu wa Kristo na kadhalika, upo kwa ajili ya kile ambacho ni muhimu zaidi katika Kitabu cha Waebrania, na huo ndio mtindo wa maisha wa Kikristo unaopaswa kukua kutokana na hilo, na unapendekezwa na vitalu vya ushauri au amri. Mafundisho ya Kikristo ambayo tunayo katika kitabu chote.

Unaweza pia kuwa na aina ya ujumlishaji wa kimantiki ambapo nadharia, ujumbe, na muhtasari wa ujumbe mzima wa kitabu haupatikani mwanzoni mwa kitabu bali mwishoni mwa kitabu. Na nadhani mfano mzuri wa hili ni mstari wa mwisho,

kivitendo, wa Kitabu cha Warumi, yaani Warumi 16, 25 hadi 26. Sasa kwake yeye awezaye kuwaimarisha ninyi kulingana na injili yangu na mahubiri ya Yesu Kristo kulingana na ufunuo wa siri iliyofichwa kwa muda mrefu, lakini sasa imefunuliwa na kupitia maandishi ya unabii imejulishwa kwa mataifa yote kulingana na amri ya Mungu wa milele ili kuleta utii wa imani.

Kwake Mungu mwenye hekima pekee uwe utukufu milele na milele kupitia Yesu Kristo, amina. Sasa hiyo ni wazi, bila shaka, ni sifa ya Mungu, lakini ni sifa ya Mungu inayojumuisha, ambayo ina kauli hii ya jumla. Na pengine, ujumbe mzima wa kitabu cha Warumi, kama ninavyosema, umefupishwa katika kauli hii moja.

Sehemu iliyobaki ya kitabu cha Warumi inafafanua kauli hii. Kwake yeye awezaye kuwatia nguvu, sawasawa na injili yangu, na mahubiri ya Yesu Kristo, sawasawa na ufunuo wa siri iliyofichwa kwa muda mrefu, lakini sasa imefunuliwa, na kupitia maandiko ya unabii imefunuliwa kwa mataifa yote, sawasawa na amri ya Mungu wa milele ili kuleta utii wa imani. Neno muhimu sana ndani ya kitabu hicho.

Kwa kweli, kifungu hicho unachoweza kukumbuka kinaonekana pia katika sura ya kwanza ya Warumi, utii wa imani. Kwa hivyo una aina ya bracket hapo pia, sasa unaweza pia kuwa na, bila shaka, kile tunachoweza kukiita ujumlishaji wa wasifu.

Na tulizungumzia hilo tayari kuhusiana na Mwanzo, pamoja na ujumlishaji wa kijiografia. Tulitaja hilo kuhusiana na Mwanzo pia. Lakini unaweza pia kuwa na hilo, na tulitaja mfano mwingine, kama vile Zaburi ya 5 inavyohama kutoka maelezo ya mtu mmoja mwadilifu, mtunga-zaburi, katika mistari ya 10, hadi maelezo ya watu wenye haki kwa ujumla, katika mistari ya 11 na 12 na kadhalika.

Lakini pia, katika kitabu cha Matendo ya Mitume, mna ujumla, ambao kwa kweli unadokezwa na kauli iliyo katika 1:8, Roho Mtakatifu atakapowajilia juu yenu, mtakuwa mashahidi wangu katika Yerusalemu na katika Uyahudi wote wa Samaria na hata mwisho wa dunia. Na hivyo, mtagundua kwamba kitabu cha Matendo kinaendana na ujumla wa kijiografia, kwa kuwa katika sura ya 1 hadi 7, mna ushuhuda katika Yerusalemu. Na kisha, katika sura ya 8 hadi 12, ushuhuda huo unapanuliwa si tu hadi Yerusalemu bali pia hadi Uyahudi wote na Samaria.

Sasa, ni muhimu kutambua kwamba katika sura ya 8 hadi 12, Luka anaangalifu kuonyesha ndani ya sura hizi kwamba injili inaendelea kuhubiriwa Yerusalemu. Sasa, hilo ni muhimu sana kwa sababu kama hangeweka wazi hilo, ungekuwa na injili ikihubiriwa kutoka sehemu moja hadi nyingine. Lakini anataka kusisitiza, hata katika sura ya 8 hadi 12, kwamba ushuhuda unaendelea kutolewa Yerusalemu.

Kwa hivyo, katika sura ya 1 hadi 7, katika Yerusalemu, na kisha sura ya 8 hadi 12, katika Yerusalemu na zaidi ya hapo pia, Yudea yote na Samaria. Na kisha, bila shaka, katika sura ya 13 hadi 28, hadi miisho ya dunia. Lakini tena, Luka yuko makini hapa

kuonyesha kwamba ingawa msisitizo hapa ni kwamba ushuhuda wa injili unapanuka hadi maeneo zaidi ya Yerusalemu na Yudea, hata hapa , anabainisha kuwa anaweka alama katika sura hizi kwa marejeleo ya ushuhuda unaoendelea katika Yerusalemu na katika Yudea na Samaria pia, ili uwe na upanuzi wa kweli wa kijiografia wa ushuhuda.

Na, bila shaka, hili ni moja ya madai makuu ambayo mwandishi wa Matendo, Luka, anataka kutoa hapa. Ni wazi kwamba, upanuzi huu wa kijiografia unaopanuka na ujumlishaji huu wa kijiografia ni muhimu kwa ujumbe wa kitabu kizima cha Matendo. Lakini si muhimu tu; utambuzi huu, uchunguzi huu wa uhusiano huu ni muhimu si tu katika kuelewa mpango wa kitabu kizima lakini tena, katika kutafsiri vifungu vya kibinafsi ndani ya kitabu.

Ili katika kutafsiri kifungu chochote ndani ya kitabu cha Matendo ya Mitume, utahitaji kujiuliza, kinaendana wapi na ushuhuda huu wa kijiografia unaopanuka? Na jukumu lake ndani ya ushuhuda wa kijiografia unaopanuka katika kitabu kikubwa linaangaziaje maana ya kifungu hiki chenyewe? Hapa ni mahali pazuri pa kusimama. Na kwa hivyo, tutasimama hapa na kuhama kutoka sehemu moja hapa hadi nyingine.

Huyu ni Dkt. David Bower katika mafundisho yake kuhusu Ujifunzaji wa Biblia kwa Kufata Neno. Huu ni kipindi cha 5, Utafiti wa Kitabu Kizima Mahusiano ya Kimuundo.